

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

SDG Forum 2026

Workshop 'Duurzaam wonen en armoede: verwarmen en verkoelen'

Georganiseerd door het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en de Federale Raad voor Duurzame
Ontwikkeling

Dinsdag 13 oktober 2026

Flageygebouw, Belvédèrestraat 23, 1050 Elsene

cfdd
frdo

15u35 Inleiding (door Henk Van Hootegem, Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede).

15u45 Context (door Vincent Lorge, Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede)

16u05 Panelgesprek

- **Monique Couillard & Sabine Besson** (ATD Quart Monde België asbl)
- **Ihsan Bilir** (Centre d'Appui SocialEnergie van de Fédération des Services Sociaux)
- **Ria Szekér** (De Fakkelt vzw)

Moderatie door Henk Van Hootegem en François Demonty (interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede)

16u45 Uitwisseling met het publiek

17u00 Einde

Duurzaam wonen en armoede: verwarmen en verkoelen

**Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede &
Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling**

Alexandre Bayot, François Demonty, Vincent Lorge & Henk Van Hootegem

13 oktober 2026 – SDG Forum 2026

*Steunpunt tot bestrijding van armoede
Dienst zur Bekämpfung von Armut*

*Service de lutte contre la pauvreté
Combat poverty service*

Duurzaam wonen en armoede: verwarmen en verkoelen

Programma:

1. Het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede
2. Sociale en ecologische ongelijkheden
3. Verwarmen en verkoelen: ongelijke toegang tot rechten
 - 3.1 Toegang tot water en energie
 - 3.2 Toegang tot duurzame huisvesting
 - 3.3 Toegang tot een kwaliteitsvolle leefomgeving
4. Duurzaam wonen: hoe kunnen we huishoudens met een laag inkomen ondersteunen?

Het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede

- **Oorsprong:** [Algemeen Verslag over de Armoede](#) (1994), 1^e overlegproces
- **Wettelijke basis:** [Interfederaal samenwerkingsakkoord](#) (1998), oprichting van het Steunpunt met een specifieke identiteit → interfederale publieke instelling en onafhankelijk

- **Opdracht:** nagaan in hoeverre mensen in armoede hun rechten effectief kunnen uitoefenen (mensenrechtenbenadering)

- **Werkzaamheden:** overleg met mensen in armoede en diverse actoren, tweejaarlijkse Verslagen, adviezen, samenwerking met verschillende beleidsniveaus enz.
- **Thema's:** non-take-up van rechten, ex ante armoede-impactanalyse, rechtvaardige transitie, digitalisering, dak- en thuisloosheid enz.

Werkzaamheden rond de rechtvaardige transitie

- **Tweejaarlijkse Verslagen:**
 - ✓ [Tweejaarlijks verslag 'Duurzaamheid en armoede'](#)
 - ✓ [Tweejaarlijks verslag 'Solidariteit en armoede'](#) (zie hoofdstuk rechtvaardige fiscaliteit)
- **Bijdragen aan de klimaattafels** (federaal niveau)
- **Staten-Generaal voor een Rechtvaardige Transitie:**
 - ✓ [Advies 'Rechtvaardige transitie en mensenrechten'](#)
 - ✓ Conferentie voor een rechtvaardige transitie in België: [Advies 'Rechtvaardige transitie en armoede'](#)
 - ✓ Ondersteuning van het burgerpanel Agora voor een rechtvaardige transitie
- **Samenwerking met verschillende partners:**
 - ✓ [Seminarie 'Duurzame huisvesting: huishoudens en huurders met een laag inkomen ondersteunen'](#), op 26 juni 2024 (in samenwerking met Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling)
 - ✓ [Seminarie 'Communicatie over de aanpassing aan de klimaatverandering'](#) op 26 november 2024 (in samenwerking met FOD Volksgezondheid)
 - ✓ [Seminarie 'Participatie en dialoog in het armoedebestrijdingsbeleid'](#), op 17 december 2024 (in samenwerking met Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling)
 - ✓ [Conferentie over vervoersarmoede](#), op 19 mei 2025 (in samenwerking met Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling)
- **Sociaal Klimaatplan:** ondersteuning bij de consultaties en input bij de bespreking van maatregelen

2. Sociale en ecologische ongelijkheden

Ongelijke impact van de klimaatverandering (en van het adaptatie- en mitigatiebeleid).

→ Mensen in armoede worden harder getroffen!

- **Ongelijkheid op het vlak van verantwoordelijkheid:**

Mensen in armoede hebben een kleine ecologische voetafdruk

➤ Uit noodzaak leven ze sober en zuinig (bv. met water en energie)!

- **Ongelijkheid op het vlak van blootstelling:**

Ze worden vaker geconfronteerd met de gevolgen van de klimaatverandering

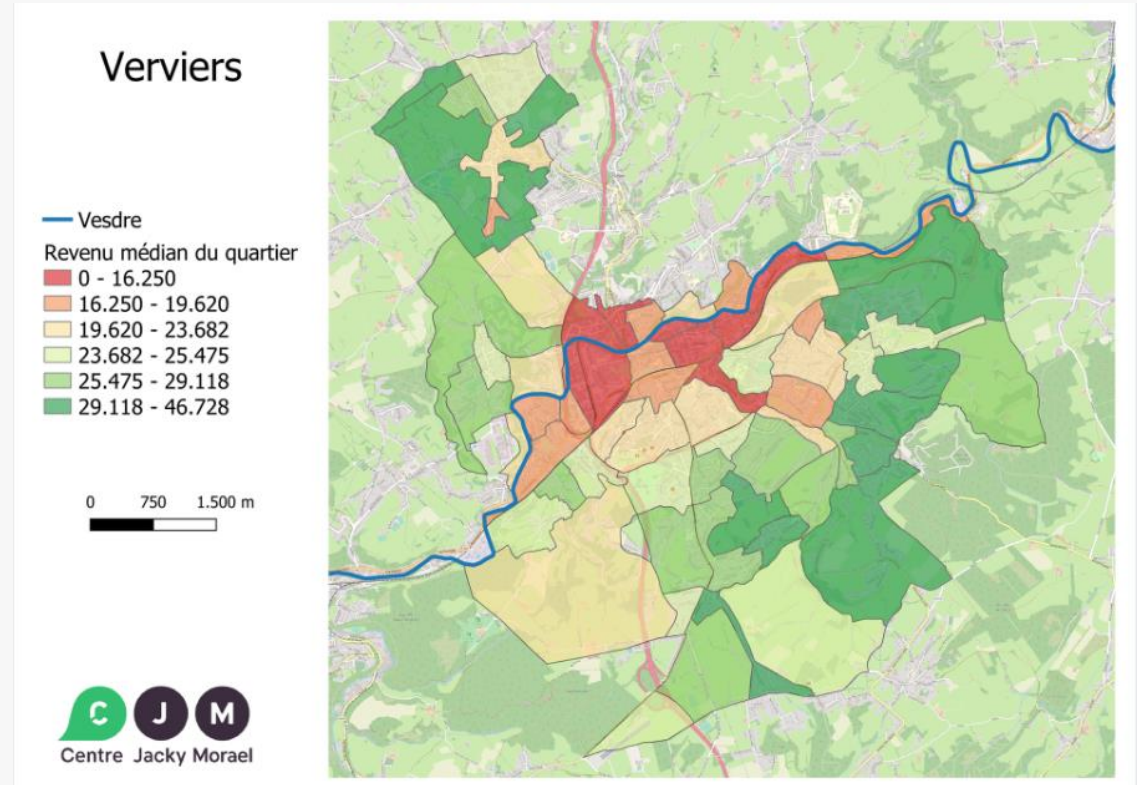
➤ Woonplaats: valleien, vervuild gebied, stedelijke agglomeraties enz.

➤ Kwaliteit van de woning: slechte woning, ‘energievretende woning’/‘oververhitte woning’

2. Sociale en ecologische ongelijkheden

Ongelijkheid op het vlak van blootstelling: de overstromingen van juli 2021 (Vesdervallei)

2. Sociale en ecologische ongelijkheden

- **Ongelijkheid op het vlak van kwetsbaarheid:**

Bij gelijke blootstelling zijn ze gevoeliger voor de gevolgen van de klimaatverandering

- Ze hebben vaker een slechte gezondheid en minder toegang tot kwaliteitsvolle zorg

- **Ongelijkheid op het vlak van mogelijkheden tot actie:**

Ze hebben minder mogelijkheden om zich aan de klimaatverandering aan te passen en de gevolgen ervan te beperken

- Ze hebben minder toegang tot energiezuinige toestellen, energiebesparende renovaties ...

- **Ongelijkheid op het vlak van de impact van het klimaatbeleid:**

Ze ondervinden vaker negatieve gevolgen van het mitigatie- en adaptatiebeleid

- Ze kunnen minder gebruik maken van beleidsmaatregelen die duurzaam gedrag aanmoedigen
- Ze worden harder getroffen door beleidsmaatregelen die vervuilend gedrag ontmoedigen

De klimaatverandering versterkt bestaande sociale ongelijkheden en creëert nieuwe!

3. Verwarmen en verkoelen: ongelijke toegang tot rechten

Mensen in armoede hebben de minste mogelijkheden om zich op een duurzame manier te verwarmen en te verkoelen:

1. Ongelijke toegang tot water en energie:

- Goederen (en rechten) die onmisbaar zijn om in de basisbehoeften te voorzien
- Risico op water- en energiearmoede (zomer en winter)

2. Ongelijke toegang tot duurzame huisvesting :

- Recht op huisvesting: Belgische Grondwet (art. 23) en Europees Sociaal Handvest (art. 31)
- Risico op slechte huisvesting, dakloosheid of thuisloosheid

3. Ongelijke toegang tot een kwaliteitsvolle leefomgeving

- Beperkte toegang tot groene ruimten, natuur, publieke voorzieningen enz.
- Recht op de bescherming van een gezond leefmilieu: Belgische Grondwet (art. 23)

3.1 Toegang tot water en energie:

Recente ontwikkelingen die de betaalbaarheid van water en energie beïnvloeden:

- **Klimaatopwarming** : hittegolven komen vaker voor en worden intenser
 - Grotere energiebehoefte om in de zomer een aangename binnentemperatuur te bereiken (airconditioning)
 - Grotere waterbehoefte om voldoende te drinken en af te koelen → risico op waterstress
- **Geopolitieke spanningen** : oorlogen in Oekraïne (crisis van 2022) en het Midden-Oosten (crisis van 2026)
 - druk op de bevoorrading met fossiele energie en sterk stijgende prijzen
- **Energietransitie** : ETS 2 (2028) en federale hervorming van de accijnzen op energie (2026)
 - Doorrekening van de kosten van de transitie aan huishoudens die het minst 'gedecarboniseerd' zijn

Externe factoren die samenkomen en **energie- en waterarmoede versterken**

3.1 Toegang tot water en energie:

Steunmaatregelen om huishoudens in een kwetsbare situatie te helpen in hun toegang tot energie en water:

- **Op federaal niveau (energie):**
 - Sociaal tarief voor energie
 - Socaaltariepremie voor collectieve installaties
 - Sociaal Verwarmingsfonds en Gas- en Elektriciteitsfonds
- **Op gewestelijk niveau (water en energie):**
 - Sociaal tarief en Sociaal waterfonds
 - Minimale levering van gas, elektriciteit en water
 - Verbod op afsluiting van energie (in de winter) en water
 - Aanpak van betalingsproblemen

MAAR niet iedereen die recht heeft op deze steun maakt er daadwerkelijk gebruik van!

→ Problematiek van het **non-take-up van rechten** (meerdere oorzaken)

3.2 Toegang tot duurzame huisvesting:

Huishoudens in een kwetsbare situatie hebben minder toegang tot duurzame woningen:

- **Weinig energiezuinig:** gebouw en verwarmings-/koelsysteem
 - ‘Energielekkende woning’ en ‘thermische broeikaswoning’
- **Weinig waterzuinig:** verouderde leidingen en voorzieningen (lekken)
 - Geen waterbesparende voorzieningen of mogelijkheid om regenwater te gebruiken

→ **Hoger water- en energieverbruik** voor verwarming en verkoeling!

Gevolgen van een woning die weinig energie- en waterzuinig is:

- **Financieel:** hogere uitgaven en rekeningen, risico op schulden
- **Gezondheid :** geen comfort, hygiëneproblemen, hart- en vaatziekten, ademhalingsproblemen, mentale gezondheidsproblemen
- **Ecologisch:** hogere uitstoot van broeikasgassen, meer waterstress (hittegolven)

3.2 Toegang tot duurzame huisvesting:

Voordeel van energiebesparende renovatie : minder water en energie verbruiken, de rekening verlagen, het thermisch comfort verbeteren en de milieu-impact van de woning verminderen

Maar mensen in armoede hebben minder mogelijkheden om hun woning te renoveren:

- **Drempels voor huurders:**

- Eigenaar zijn is heel vaak een voorwaarde om renovatiesteun (leningen, premies) te krijgen
- *Split incentive* : geen rechtstreeks voordeel voor de verhuurder (comfort en energierekening)
- Risico's: moeilijkheden om opnieuw een betaalbare woning te vinden, hogere huurprijs, 'renovictie'

- **Drempels voor eigenaars-bewoners:**

- Administratieve complexiteit bij het aanvragen van steun en het opvolgen van het dossier (+ digitalisering)
- Technische complexiteit van renovatiewerken (materialen, voorzieningen, aannemers)
- Vereist de mogelijkheid om renovatiewerken voor te financieren (premie en leningen)

3.3 Toegang tot een kwaliteitsvolle leefomgeving:

Mensen in armoede wonen vaker in stedelijke centra

Maar in de zomer worden hittegolven er versterkt door het hitte-eilandeffect:

→ dichte bebouwing, wijken met weinig groen en schaduw, sterk verharde bodems (beton, klinkers enz.)

In de stad hebben mensen in armoede **om af te koelen** weinig toegang tot

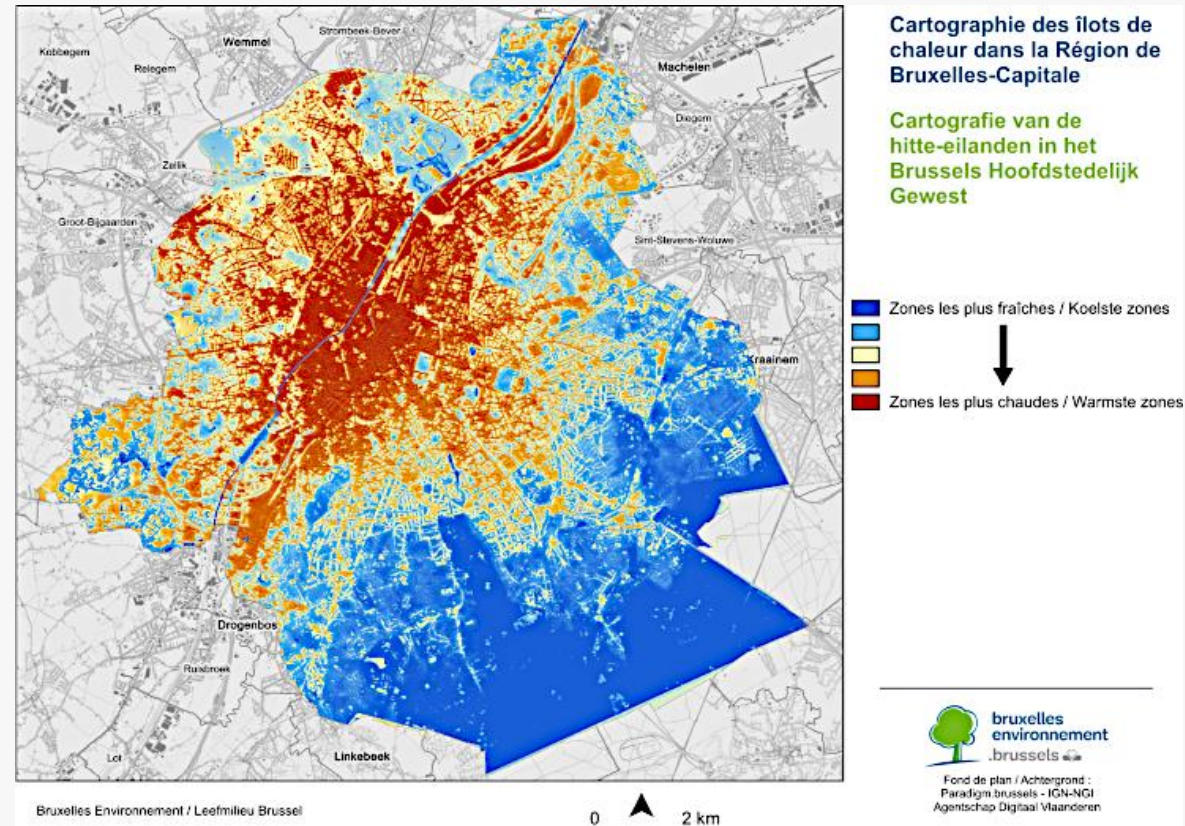
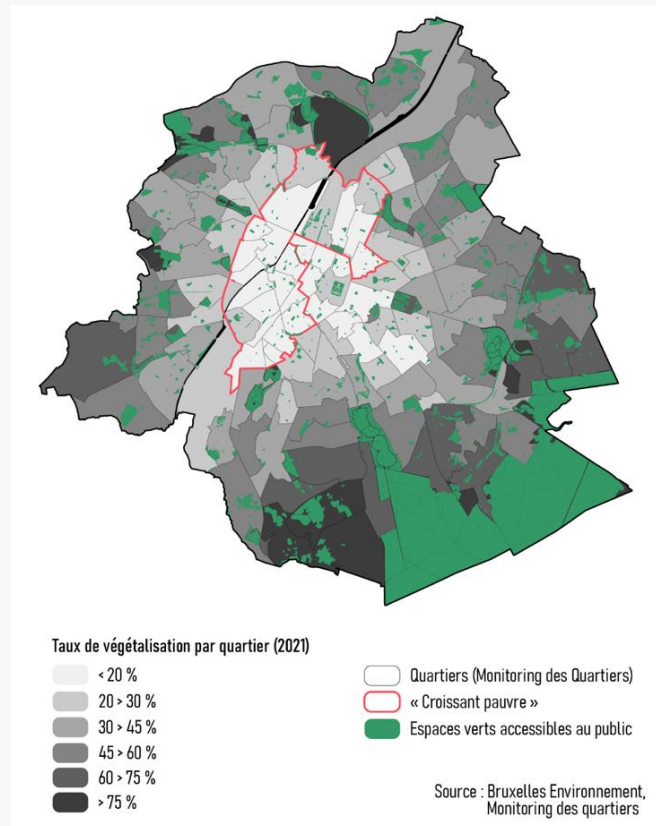
- groene ruimten (tuinen, parken, bossen) en waterrijke plekken (fontein, vijvers, waterlopen) in de buurt
- toegankelijke publieke voorzieningen: drinkwaterfontein, waterspeelplaatsen, openbare zwembaden enz.

Weinig mogelijkheden om op vakantie te gaan om af te koelen (aan zee, op het platteland of in het buitenland):

SILC 2025 : 47,2% van de mensen met een laag inkomen (1^e kwintiel) kan het zich financieel niet veroorloven om elk jaar een week buitenshuis op vakantie te gaan (tegenover 2,1% in het 5^e inkomenskwintiel)

3.3 Toegang tot een kwaliteitsvolle leefomgeving:

Arme 'sikkel' van Brussel : 1) minder openbare groene ruimte, 2) meer blootgesteld aan hitte-eilanden

4. Duurzaam wonen: hoe kunnen we huishoudens met een laag inkomen ondersteunen?

○ **Op het niveau van de huishoudens:**

- Begeleiding bij renovatie (bv.: *Le Réseau Habitat, Charl'Isol*)
- Steun voor het gebruik van water- en energiezuinige toestellen (bv.: *Papillon, PAPE*)
- Alternatieve financiering voor renovatie (bv.: *Renovassistance, ZonneBouwers*)

○ **Collectieve oplossingen**

- Warmtenetten (bv.: *met energie van de verbrandingsoven van Brussel*)
- Hernieuwbare energie-gemeenschappen en -coöperaties (bv.: *Power Up, SocCER*)
- Groepsgewijze en wijkgerichte renovaties (bv.: *Be Reel!, Renocity, Renov-Roue-Rad*)

○ **Op gemeentelijk niveau**

- Energiezuinig bouwen en renoveren van sociale woningen
- Klimaatschuilplaatsen en koelte-eilanden ontwikkelen (bv.: *Stad Brussel*)
- Leegstaande of ongezonde woningen opnieuw in gebruik nemen (bv. *via het openbaar beheersrecht*)
- Klimaatplan, lokale verwarmings- en koelingsplannen (bv.: *Vlaamse gemeenten en steden*)

4. Duurzaam wonen: hoe kunnen we huishoudens met een laag inkomen ondersteunen?

○ Op gewestelijk niveau :

- Bestrijding van non-take-up van rechten (*gewestelijke sociale maatregelen*)
- Regulering van de woningmarkt (*bv.: de huurindexering koppelen aan de EPC-score*)
- Sociaal klimaatplan en adaptatieplannen met betrekking tot klimaatverandering

○ Op federaal niveau :

- Versterking van de federale sociale maatregelen (*bv.: uitbreiding van het sociaal tarief tot rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming*)
- De minimuminkomens verhogen (*lonen, vervangingsinkomens, sociale uitkeringen*)
- Belasting op de overwinsten van de energiesector (*bv.: tijdens de energiecrisis in 2022*)
- Sociaal klimaatplan (ETS 2), plan 'Hitte en Gezondheid'

○ Op interfederaal niveau :

- De interfederale samenwerking versterken (*bv.: interministeriële conferenties en Nationale Klimaatcommissie*)
- Indicatoren voor sociale en ecologische ongelijkheden opvolgen

Panel

Met :

- **Monique Couillard & Sabine Besson** (ATD Quart Monde Belgique asb)
- **Ihsan Bilir** (Centre d'Appui SocialEnergie de la Fédération des Services Sociaux)
- **Ria Szekér** (De Fakkel vzw)

Moderatie door Henk Van Hootehem en François Demonty (interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede)

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

19 november 2026 – Conferentie 'Warm en koel genoeg, voor iedereen'

Duurzame en rechtvaardige warmte- en koeltestrategieën voor alle maatschappelijke groepen

Victor Hortaplein 40 (bus 40), 1060 Brussel || Victor Hortaplein 40 (bus 40), 1060 Brussel

+32 (0)2 212 31 87, +32 (0)2 212 30 00

armoedebestrijding@cntr.be || luttepauvrete@cntr.be

www.armoedebestrijding.be || www.luttepauvrete.be
www.armutsbekaempfung.be || www.combatpoverty.be

Steunpunt tot bestrijding van armoede - Steunpunt tot bestrijding van armoede

Newsflash *via homepage website*

